

Lausunto

STM/YTO/STEA

**Viite: Sosiaali- ja terveysvaliokunta maanantai 14.10.2024 klo 8.00/HE 109/2024
vp/Asiantuntijapyyntö**

Asia: HE 109/2024 Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2025

Teema: Sosiaali- ja terveysjärjestöjen tilanne, valtionavustussäästöt STEA-rahoituksessa - säästöjen kohdentuminen ja kokonaiskuva STEA-avustusten tasosta

Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus STEA kiittää mahdollisuudesta lausua valtion talousarviosta vuodelle 2025. STEA keskittyy lausunnossaan sosiaali- ja terveysjärjestöjen rahoitukseen tilanteeseen.

1. STEA-avustuksiin kohdistuvat valtiontalouden säästöt

STEA-avustukset ovat sosiaali- ja terveysministeriön myöntämiä harkinnanvaraisia valtionavustuksia. Avustuksia voidaan myöntää sosiaali- ja terveysalan yhdistyksille ja säätiöille yleishyödylliseen sosiaalista hyvinvointia ja terveyttä edistävään toimintaan (Laki sosiaali- ja terveysalan yhdistysten ja säätiöiden rahoituksesta (284/2023)). Avustusten käsittelystä vastaa Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus (STEA), joka on ministeriön yhteydessä toimiva itsenäinen valtionapuviranomainen. Avustuksia myönnetään hakemuksesta.

STEA-avustusten avustusmääräraha laskee hallituksen talousarvioesityksen mukaisesti vuonna 2025 noin 304 miljoonaan euroon (n. 384 miljoonaa vuonna 2024).

Pääosa määrärahojen leikkauksista kohdistetaan vuonna 2025 uusiin STEA-avustuksiin ja näistä erityisesti hankeavustuksiin, joita tullaan myöntämään 52 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuonna 2024 (kts. kohta 2). Näin järjestöjen niin sanottuun jatkuvaluonteiseen toimintaan (yleisavustuksiin ja kohdennettuihin yleisavustuksiin) suunnattujen avustusleikkausten määrä jää mahdollisimman vähäiseksi. STEA-avustusten kokonaisuus tulee tulevina vuosina painottumaan valtioneuvoston kansalaisjärjestöstrategian mukaisesti yleisavustuksiin. Vuonna 2025 yleisavustusten euromääräinen osuus kaikista myönnettävistä STEA-avustuksista on noin 94 prosenttia.

Määrärahojen pieneneminen koskee yleisavustusten osalta vuonna 2025 tämänhetkisen arvion mukaan noin viidesosaa yleisavustusta saavista järjestöistä. Yleisavustusten osalta tavoiteltu avustusmäärärahojen säästö on noin 20 miljoonaa euroa. Uusien avustusten hakuun suunnatut avustusmäärät tulevat myös tulevaisuudessa olemaan merkittävästi pienemmät kuin viime vuosina. Samalla on tärkeä todeta, että koska järjestökenttä ei ole staattinen vaan ajassa muuttuva, on uusille hankkeille ja toiminnoille ja uusille toimijoille jatkossakin oltava mahdollisuus saada avustusta.

Lausunto

STM/YTO/STEA

Yleisavustuksiin kohdistuvista leikkauksista on linjattu osana hallituksen talousarvion valmistelua. Suurimmat leikkaukset kohdistuvat ensi vuonna suurimpien avustuksen saajien hallinnollisiin yleisavustuksiin (ns. Ay-avustus), jotta vaikutukset järjestöjen toiminnan kohderyhmiin ja järjestöjen kohtaavaan toimintaan jäisivät mahdollisimman vähäisiksi. Vähäisempiä leikkauksia kohdistetaan myös suurimpiin kohdennettuihin toiminta-avustuksiin (ns. Ak-avustus) ja erikseen määriteltyihin järjestötoimintoihin (kts. kohta 3)

2. STEA-avustukset 2025 – hankeavustukset (erittely)

Vuoden 2025 avustusten säästöt kohdennetaan pääasiassa uusiin avustuskohteisiin. Uusia avustuksia myönnetään vain hankkeille, jotka kohdistuvat seuraaviin avustusohjelmiin tai ministeriön painopistealueisiin.

- Ikävoimaa-avustusohjelma (2025–2027) - ohjelman tavoitteena on ylläpitää ja edistää haavoittuvassa asemassa olevien ikääntyneiden psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä elämän muutostilanteissa.
- Paikka auki -avustusohjelma (2025)– ohjelman tarkoituksena on edistää vaikeasti työllistyvien henkilöiden työllistymistä tarjoamalla työpaikkoja sosiaali- ja terveysalan järjestöissä.
- Järjestölähtöisen kohtaavan toiminnan painopiste
- Mielenterveyden tukemisen ja päihteiden käytön ehkäisyn painopiste
- Vanhemmuuden tukemisen painopiste

Uusien avustusten jakautuminen ohjelmiin ja painopistealueille - taulukko 1:

Avustuslaji	Uudet avustukset vuonna 2024 / miljoonaa euroa	Uudet avustukset vuodelle 2025 / miljoonaa euroa
Hankeavustus	72,3	20
Kohdennettu yleisavustus	8,4	0
Yleisavustus	3,2	0
Investointiavustus	6,4	0
Yhteensä	90,3	20

Lausunto

STM/YTO/STEA

3. STEA-avustukset 2025 – säästöjen kohdentuminen yleisavustuksilla ja kohdennetuilla yleisavustuksilla rahoitettuun jatkuvaan toimintaan (erittely)

Yleisavustuksiin ja kohdennettuihin yleisavustuksiin tavoiteltava säästö on 18-21 miljoonaa euroa vuonna 2025. Säästöt kohdistuvat tietyn suuruisiin avustuksiin ja erikseen määriteltäviin toimintoihin.

a. Porrastettu leikkaus yleisavustuksiin

Yleisavustusten (Ay-avustus) leikkaukset kohdistuvat yli 200 000 euron suuruisiin avustuksiin porrastetusti (taulukko 2). Yleisavustusten osalta tavoiteltu säästö on noin 6,4 miljoonaa euroa. Poikkeuksena yleisavustusten kohdalla ovat eläkeläisjärjestöjen yleisavustukset, joihin sovelletaan omaa porrastusta (taulukko 3.). Eläkeläisjärjestöjen osalta tavoiteltu säästö on 0,2 miljoonaa euroa.

Yleisavustukset (Ay) – taulukko 2

Nykyinen avustus- määrä euroina	Avustusta vähenne- tään
1 000 000 –	19 %
800 000 – 999 999	15 %
600 000 – 799 999	11 %
400 000 – 599 999	7 %
200 000 – 399 999	4 %
Alle 200 000	0 %

Eläkeläisjärjestöjen yleisavustukset (Ay) – taulukko 3

Nykyinen avustus- määrä euroina	Avustusta vähenne- tään
800 000 –	15 %
400 000 – 799 999	6 %
100 000 – 399 999	3 %

Lausunto

STM/YTO/STEA

b. Porrastettu leikkaus kohdennettuihin yleisavustuksiin

Kohdennettujen yleisavustusten (Ak-avustus) leikkaukset kohdistuvat yli 350 000 euron suuruisiin avustuksiin porrastetusti (kts. taulukko alla). Tavoiteltu säästö on noin 2 miljoonaa euroa.

Kohdennetut yleisavustukset – taulukko 4

Nykyinen avustus- määrä euroina	Avustusta vähen- netään
1 000 000 –	6 %
800 000 – 999 999	5 %
600 000 – 799 999	4 %
400 000 – 599 999	3 %
350 000 – 399 999	2 %
Alle 350 000	0 %

c. Eri toimintoihin kohdistuvat säästöt

Toiminnot, joihin säästö pääsääntöisesti kohdistuu – avustuskohdekohtaiset ratkaisut tehdään osana STEAn kokonaisharkintaa:

- Sosiaalinen lomatoiminta - tavoiteltu säästö on noin 4,6 miljoonaa euroa. Säästöjä ei kohdisteta lapsille, nuorille tai lapsiperheille suunnattuun lomatoimintaan. Koska sosiaaliseen lomatoimintaan kohdistuvat säästöt tehdään ensisijaisesti toiminnasta, ei samoihin avustuskohteisiin kohdisteta porrastettua prosentuaalista leikkausta.
- Järjestöjen toteuttama oikeudellinen neuvonta ja ammattihenkilöstölle suunnattu koulutus-toiminta - tavoiteltu säästö 2-4 miljoonaa euroa
- Toiminta, joka lähtökohtaisesti kuuluu julkisen sektorin järjestämisvastuulle – tavoiteltu säästö noin 1,5 miljoonaa euroa.
- Ulkomailla tehtävä toiminta, tavoiteltu säästö 0,3 miljoonaa euroa
- Toiminnasta heikko-tuloksellisuusarvion saaneiden avustuskohteiden avustamisen päättäminen ja tyydyttävä-arvion saaneiden avustuskohteiden toiminnan alasajoavustukset, tavoiteltu säästö 0,3-0,8 miljoonaa euroa.

Lisäksi varakkaiksi todettujen avustuksen saajien omarahoitusosuutta nostetaan 10 prosentista 15 prosenttiin (tavoiteltu säästö 1,3 miljoonaa euroa).

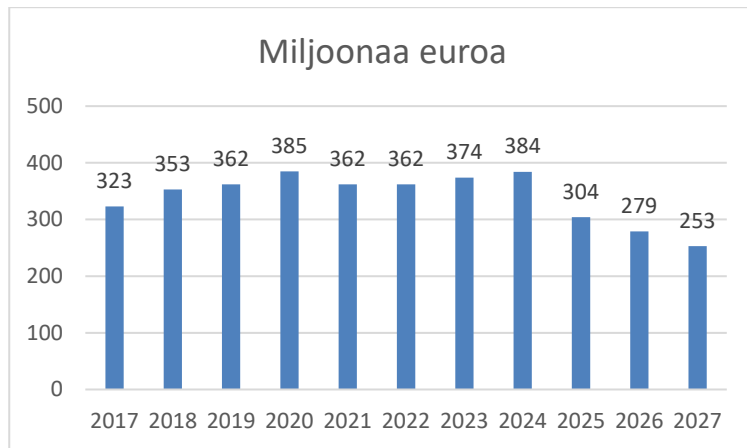
STM/YTO/STEA

4. Lisätietoa STEA-avustuksista ja avustuksen saajien muut tulot

Avustusmäärärahojen kehitys

STEA-avustusten määrärahojen kehitys vuodesta 2017 alkaen. Vuoden 2025–2027 avustukset ovat suunnitelmia.

STEA-avustukset vuosittain – Kaavio 1

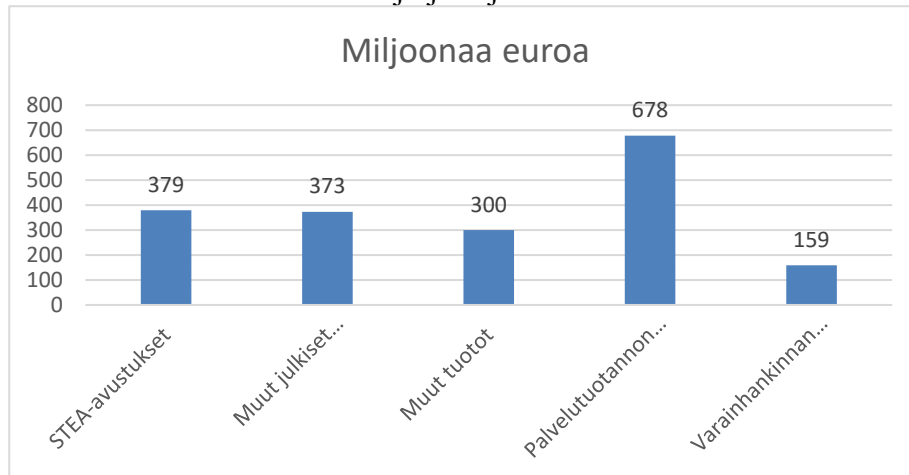

STEA-avustuksen saajien muut tulot

STEA-avustuksia myönnetään vuosittain noin 800 sosiaali- ja terveysalan järjestölle. Avustuksia saavilla järjestöillä on STEA-avustusten lisäksi myös muita tuloja.

Kaaviossa 2. on kuvattu STEA-avustusta saavien järjestöjen tulojen jakautuminen. Tiedot perustuvat järjestöjen vuosiselvitysraportointiin vuodelta 2023.

STEA-avustuksia saavien järjestöjen tuotot vuonna 2023 – Kaavio 2.

Lausunto

STM/YTO/STEA

STEA-avustusta saavat järjestöt saavat myös muita julkisen sektorin myöntämiä avustuksia (yhteensä 372 M€). Näitä avustuksia ovat esimerkiksi Euroopan unionin avustukset, valtionavustukset, hyvinvointialueiden avustukset ja kuntien avustukset.

Avustuksen saajien muut tuotot (300 M€) pitävät sisällään esimerkiksi vuokratuottoja, jäsenmaksuja ja joitain yksityisiä rahoituksia.

Palvelutuotannon tuottoja (678 M€) järjestöt saavat pääosin kunnille ja hyvinvointialueille myytävistä palveluista. Varainhankinnan tuotot koostuvat lahjoituksista.

Muita tuloja raportoivat eniten suurimpia STEA-avustuksia saavat järjestöt.

Huomioitavaa on, että Suomessa toimivista sosiaali- ja terveysalan järjestöistä alle 10 prosenttia saa toimintaansa STEA-avustusta (SOSTE Järjestöbarometri 2024).

SOSIAALI- JA TERVEYSJÄRJESTÖJEN AVUSTUSKESKUS

Hanna Heinonen
johtaja